

RUSYA'DAKİ BOLŞEVİK DEVRİMİ ve SONRASI

Dünya üzerinde yeni bir yönetim sisteminin kurulması ve bu anlayışın diğer ülkelere ihraç edilmeye çalışılması sonucu, gelişmekte olan ülkelerde iç kargaşa ortamının doğması

Avrupa'da 1700'lü yılların ortalarından itibaren, toplum yoluyla kurtuluş düşüncesi dile getirilmeye başlandı. Halbuki Amerika'daki Adam Smith, tam kapitalizmi savunmuştu. P.F.Drucker'e göre (s.16) Jean Jacques Rousseau, Fransa'da toplumculuktan ilk bahseden kişi oldu. Sonra İngiliz Jeremy Bentham fikri geliştirdi. Sosyolojinin babası sayılan August Comte ve G.W.Friedrich Hegel ile bilimsel bir yapıya kavuştu. Genç Hegel'cilerden Karl Heinrich Marx ile Friedrich Engels 1848 yılında birlikte, Komünist Manifestosunu yazdılar. Bu dönemde 1815 Büyük Avrupa Barışı devam ediyordu. Sömürgelerden de çok miktarda ek katma değer geldiğinden, henüz kapitalizmin durumu iyi görünüyordu. Bu nedenle Manifestoya pek itibar eden olmadı. Marx, uzun süre fakir bir hayat yaşadı.

P.F.Drucker'e göre (s.8), 1873'de Viyana Borsası ile çöküntüler başladığında Marx, çok az kişi tarafından tanınıyordu. Ancak borsalarda başlayan seri çöküntüler, Avrupa sosyetesinin kapitalizme olan güvenini sarstı. Yeni arayışlara yöneltti. Bu sayede, 1878 yılında Marx'ı bütün dünya tanıdı. Ölümünden sonra (1883) ise Engels, onun yazmaya başladığı Kapital kitabının 2. ve 3. cildini tamamladı. Artık komünist kuram uygulanmaya hazırıldı.

Bu kuramın ilk uygulanmaya çalışıldığı yer Rusya oldu. (Bazı komplo teorisyenleri Avrupalıların, komünizmi Rusya'ya özel amaçlarla gönderdiklerini iddia ederler.) Manifestonun yazıldığı dönemdeki Rusya, sürekli çevresine saldırıyordu. Ancak, 1853-56 Kırım Savaşında teknolojik olarak geri kaldığını anladı. Ağırlıklı olarak orduya yönelik olmak kaydıyla sanayileşmeye önem verdi. 1870'lerden itibaren, Almanlardan aldığı yardımlarla yatırımlarını artırdı. Yabancı sermayenin ülkesine gelebilmesi için çeşitli düzenlemeler yaptı. Bu çabaların sonunda yabancı sermaye Rusya'ya etkin olarak girdi. P.Kennedy'ye göre (s.272), **1914 yılına gelindiğinde madencilik %90'ı, petrol çıkarmanın %100'ü, kimya sanayinin %50'si ve en az yabancı sermaye isteyen tekstil sektörünün bile %28'i yabancıların elinde idi. Diğer yatırımlar için de çok fazla dış borç alındı.**

Bu iki sebep birleşince Rusya, yabancı yatırımcı ve borç veren kuruluşlara daha büyük tavizler vermek zorunda kaldı. (Günümüzdeki Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler benzer durumda). **Yabancı sermayeye verilen bütün tavizlere ve alınan tüm dış borçlara rağmen, Rus ekonomisi ve sanayisi, Avrupa ve ABD seviyesine yaklaşamadı. Genelde gemi inşa, tekstil ve yiyecek maddelerinin işlendiği sanayiler ağırlıkta oldu. Paul Kennedy'nin konumuzla ilgili rakamları şunlar (s.273): 1913 yılında, ihracatın %63'ünü tarım ürünleri, %11'ini ise kereste oluşturuyordu. Aynı yıl kişi başına sanayileşme düzeyi, Almanya'nın dörtte birinden, İngiltere'nin altıda birinden azdı. Nüfusun %80'i tarımla uğraşıyordu. Kalanların çoğunun da tarımla ilgisi vardı. 1890-1914 arasında çok hızlı artan nüfus, 61 milyon artarak 177 milyona ulaştı. 1913'te askeriyeye 970 milyon ruble ayıran Rusya, sağlık ve eğitime 154 milyon ruble ayırabilirdi.**

I. Dünya Savaşının ağır şartları, bu geri kalmışlığa eklenince hayat dayanılmaz bir hal aldı. **Türklerin beklenmedik bir şekilde kazandıkları Çanakkale Savaşı Rusya'ya yardımların ulaşmasını engelledi.** Ayrıca Türkler daha önce Almanların başarısız oldukları Galiçya cephesine 130.000 civarında asker gönderdiler. Böylece Rusların bu cephede kayıpları arttı ve destek almaları mümkün olmadı. Sonuçta Savaşın ikinci yılında 1916 sonuna gelindiğinde, Rus ordusunda 3,6 milyon asker ölü, ağır hasta ve yaralıydı. 2,1 milyon asker de esir olmuştu. Zaten işçilerin 1902 başkaldırısından bu yana aydınlar, askerler ve halktaki huzursuzluk artmıştı. Sıkça

başkaldırıyorlar ve yürüyüşlerine yönetim ateşle karşılık veriyordu. Yönetimin bu uzlaşmaz tutumu diğer gurupların da karşısına geçmesine sebep oluyordu. Son olarak 27 Şubat 1917'de askerlerle işçiler el ele vererek bir hareket başlattılar. 2 Martta Çar II. Nikolay tahttan feragat etmek zorunda kaldı. (Türklerin Çanakkale ve Galiçya cephelerinde gösterdikleri başarılar ile Sarıkamış'ta Rusların ilerleyişini durdurarak Anadolu'nun işgalini önlemeleri Rusya'daki Bolşevik ihtilalinin önünü açtı.)

Devrim, Rus İmparatorluğu'nun bütün bölgelerine sıçradı. Mart ayı boyunca ülke genelinde 600 Sovyet (yani şura, meclis) kuruldu. Bu meclisler; ilımlı sosyalistler olan menşevikler, sosyal devrimciler ve emekçilerin denetiminde idi. Sertlik yanlısı Bolşevikler muhalefetlerini sürdürdüler. Devrim öncesinde zaman zaman ülkesinden kaçmak zorunda kalan Lenin, son dönüşünde komiteye ve Stalin komutasındaki askerlere hakim oldu (10 Ekim). Silahlı ayaklanmayı başlattı. Bolşevikler 25 Ekimde Petrograd'ı ele geçirdiler. 2 Kasımda Sovyet iktidarı Moskova'da da ilan edildi.

Büyük Larousse ve meydan larousse ansiklopedilerinden alınan bilgilerden bazıları şunlar. 1918 Ocağında Rusya Fedaratif Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti (RFSSC) kuruldu. Ancak, sertlik yanlısı Bolşeviklere başkaldırılar devam etti. İç savaş oldu. Bolşevikler iç savaştan galip çıktılar. Lenin başkanlığındaki hükümet yayınladığı halklar bildirisinde, **halklara, Rusya'dan ayrılma ve kendi kaderlerini tayin etme hakkı tanıdı**. Bunun üzerine Slav kökenlilerin dışındaki önemli halklar ve Türklerin birkısmı ayrı özerk devletler kurdular. Ancak Bolşevikler Rusya'da duruma hakim olunca, bu devletlere soğuk baktılar. Yeni kurulan bu devletlerin üzerine Troçki'nin örgütlediği Kızıl Orduyu göndererek teker teker egemenlikleri altına aldılar.

1922 Aralığında Bolşevikler, kendilerinin sömürgeci olarak niteledikleri Rus İmparatorluğu'nun eski sınırlarına ulaştılar. Bütün halkları zorla SSCB adını verdikleri yeni devletin bünyesinde birleştirdiler. Bu mücadeleler sırasında 8 milyon insan açlıktan, hastalıktan ve savaşlarda öldü. Bolşevikler, eski Rus İmparatorluğunun sınırları içerisinde yeni kurulan bağımsız devletleri yıkıp, tekrar egemenlikleri altına alırken, kendilerini şöyle savunuyorlardı: **"Biz kendi kaderini tayin hakkını bütün ulusa vermedik, biz bu hakkı ulusların proleteriyalarına (işçi sınıfı) verdik"** diyorlardı.

Bolşevikler, halkların kardeşliği ve halk iktidarı sloganı eşliğinde iktidara geldiler. Lenin'in **"iktidar Sovyetlere"** şeklindeki meşhur sözüyle yönetimi ele geçiren Bolşevikler, bu sözlerinin hiç birinde durmadılar. SSCB'nin Rus ordusu içerisinde komuta mevkiinde Avrupalı olmayanlar elendiler. Ekonominin kumandasında da aynı uygulamayı yaptılar. Sonradan kurulan Politbüro'da ise Avrupalı olmayanlar birkaç kişiyi geçmedi. **Yani Bolşevikler, Rus sömürgeciliği ve yayılmacılığını artırarak devam ettirdiler.**

İktidara geldiklerinde, bütün toprakları, gayri menkulleri, tarım ve sanayi araç gereçlerini "ulusallaştırdılar". Bu uygulamalar üretimi süratle düşürdü. 1920'lerde üretim 1913 yılının %13,8'ine geriledi. Kamu maliyesi çöktü. Üretimi tekrar artırmak için NEP (yeni ekonomik plan) geliştirildi. Bu yeni uygulamada "kulak" denilen zengin çiftçilere tekrar bazı haklar verildi. Diğer işlerde de kişilere bazı özel haklar verildi. Bu tavizler sonuç verdi. Üretim tekrar eski seviyesine çıktı.

Diğer taraftan Stalin, kalkınmak için yaptığı çalışmalarda çok sert tedbirler aldı. İnsaların hayatı hiçe sayıldı. En az sekiz milyon insan öldü. Ancak bu tedbirler gelişmeyi sağladı. P. Kennedy'ye göre (s.351) imalat sanayi üretim endeksi, 1920'de yüz üzerinden 12.8 iken, 1938 yılına gelindiğinde 857.3'e ulaşmıştı. **Ama Stalin de, ülke sanayini aynı Çarların yaptığı gibi, orduya yönelik silah sanayine yönlendirdi.** 1937 yılında 19 milyar dolar olan milli gelirin %26.4'ü savunmaya harcandı. Halbuki ABD, aynı yıl 68 milyar dolar olan gelirinin sadece %1.5 (birbuçuk) ini savunmaya harcamıştı.

Bolşeviklerin iktidara geldikten sonra gerçekleştirdikleri en güzel atılım, eğitim konusunda oldu. Hemen okuma yazma seferberliği başlattılar. Bunu 1923'de bütün diğer cumhuriyetlere yaydılar. Kısa sürede okul çağına gelmiş çocukların %98'i okuma yazmayı bilir hale geldi.

Bu dönemde Avrupa, I. Dünya Savaşının yaralarını sarmak için uğraşmaktaydı. 1815 Büyük Avrupa Barışı sonrasında gelen aşırı zenginlik azalmaya başlamıştı. Karşılıklarına ABD ve Japonya rakip olarak çıkmışlardı. Bu kargaşa içerisinde Dünya, 1929'da ekonomik bunalıma sürüklendi. Bunalımın da etkisiyle Avrupa'da sosyalist (SSCB'deki anlamda değil) hareketler güç kazandı. Almanya'da, Hitler önderliğinde Nasyonal Sosyalistler iktidara geldi. İngiltere'de, eski dışişleri bakanı işçi partili sosyalist Ramsay Mac Donald başbakanlığı kazandı. İngiltere'de sosyalist planlamacılığın okulu London School of Economics'di. Böylece planlı ekonomi uygulamaları başladı.

Halklar, büyük savaşın acılarından sonra sosyalizme bağlanmış görünüyordu. Öyle ki, P.F.Drucker'e göre (s.15) R.Mac Donald, iktidara geldikten sonra gerçeklerle karşılaşınca, ekonominin kısa vadeli ihtiyaçlarını sosyalist ilkelerden önde tuttu. Bu davranışı sonrasında neredeyse hain ilan ediliyordu. Almanya'da ise, Hitler'in itibarı her geçen gün artıyordu. Eğer, Hitler de, İngiliz Mac Donald gibi dönüş yapsaydı, o dönemde O da, halkın gözünde itibar kaybedebilirdi. Batının anladığı ekonomik plancılığı anlamında İtalyan Mussolini, İspanyol Franco, Portekizli Salazar hep benzer ekonominin uygulayıcısı oldular.

Avrupa'daki durum değerlendirildiğinde anlaşılan o ki, **1917 Devriminin, yani Marksizmin kapitalist dünyaya etkisi, planlı ekonomi uygulamaları oldu.** Batılı ülkeler sosyal değişimi, devlet harcamalarıyla gerçekleştirebileceklerini düşündüler. İngiltere bu düşüncesini, Afrika'daki sömürgelerinde de uyguladı. P.F.Drucker'e göre (s.148) sonuç, bu ülkeler için felâket oldu. Jawaharlal Nehru, İngiltere'den getirdiği sosyalist planlamacılık uygulamalarını terk edene kadar Hindistan gelişemedi. **Kısmen özel şartlara sahip Japonya hariç, hiçbir ülkede devlet planlamacılığı hedefe ulaşamadı.** 1960'lı yılların sonundan itibaren, ne Sovyet usulü planlamanın, ne de Batı usulü planlamanın başarılı olmadığı iyice anlaşıldı.

Ekonomik verilerde Batı dünyasının çok gerisinde kaldığını gören SSCB, bu uygulamalarından vazgeçti. Bünyesindeki devletleri bile 1991'de serbest bıraktı ve kendi içine çekildi. (Bunu yapmasalar, ileride Asya Rusya'sının Avrupa Rusya'sına egemen olabileceğini düşünüyorlardı.) Diğer taraftan 1949 Mao Devrimiyle Marx'ı uygulamaya başlayan Çin, aynı Bolşevik devriminin başlangıcında olduğu gibi, önce çiftçilere bazı haklar verdi. Sonra onlar da, bu düşüncüyü terk etti. Bu konudaki geniş bilgi, kitabın Mao Devrimi bölümünde verilecektir.

Önce SSCB sonra da Çin, devrimi dünyaya yaymadan, komünizmin tam uygulanmasının mümkün olamayacağını düşündüler. Komünist fikirleri dünyaya yaymaya çalıştılar. Ancak, Avrupa ve Amerika, 1930'lardaki sosyalist havanın etkisinden çabuk kurtuldular. Hattâ, zamanla sosyal planlamacılığı bile terk ettiler. 1968-1973 olayları, Batıdaki devlet ağırlıklı anlayışın sonunu getirdi.

Ama Üçüncü Dünya Ülkeleri sosyalizmden halen çok şey beklemeye devam ettiler. Bu nedenle bir çok ülkede savaş niteliğinde iç mücadeleler oldu. İnsanlar birbirini öldürdü. Acı çektiler. Gelişme mücadelesi veren bu ülkeler, kalkınmalarını kendi elleriyle engellediler. Bütün kurumlarında yaptıkları tartışmaları sadece üretimin paylaşılması üzerinde yoğunlaştırdılar. Üretimlerini nasıl daha çok arttıracaklarını tartışmadılar. Aksine, az sayıdaki bilinçli ve üretken insanlarını da birbirlerine düşürerek hayatlarını harcadılar. Böylece gelişmiş ülkelerin egemenliğinden kurtulamadılar.

Rusya ve Çin, gelişmekte olan ülkelere yardım etmek isterken aksine, onlara çok zarar verdiler. Rakipleri olan ABD'ne ise çok büyük iyilikte bulundular. (ABD'nin faydasına olan

konularla ilgili olarak "Tarihin Aydınlattığı Gelecek" kitabımın II. Dünya Savaşı bölümünde daha geniş bilgi verilmiştir.)

Rusya'nın tamamen, Çin'in kısmen yeni bir sisteme dönmesiyle artık, **"Toplumla Gelen Kurtuluş"** düşüncesi de, uzun ve acı tecrübelerden sonra, yanlış bulunarak terk edilmiş oldu.